

econ.wikireading.ru. Retrieved from <https://econ.wikireading.ru/55700> [in Russian].

12. Spivak, V.A. (2018) Business ethics: a textbook and a workshop for academic undergraduate. Yurayt, Moscow. (n.d.) *biblio-online.ru*. Retrieved from: <https://biblio-online.ru/bcode/413251> [in Russian].

21.06.2019

УДК 339.13.01:338.48

JEL classification: L830

Шикіна Ольга, Гончаренко Яніслава, Козловський Роман

ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО РИНКУ ГОТЕЛЬНИХ ПОСЛУГ

У статті досліджено готельну індустрію Європи, визначено основних лідерів регіонів Європи за рівнем завантаження готелів, показником ціни за номер (ADR) та показником виручки номерного фонду за один номер (RevPAR). Так, лідером за рівнем завантаження готелів було виявлено Північний регіон, якій приблизно в 1,2 рази перевищує даний показник ніж у регіону аутсайдеру – Східна Європа. За показником ціни за номер (ADR) практично весь досліджуваний період (2008-2018 рр.) лідером був Західний регіон і тільки у 2017-2018 рр. його обійшов Південний регіон. Приблизно така сама ситуація була у розділі показника виручки номерного фонду за один номер (RevPAR).

Проведено аналіз динаміки показників експлуатації номерного фонду готельної індустрії Європейського Союзу (EU-28) за 2006-2016 рр. Динаміка збільшення кількості номерів у готелях та аналогічних засобах розміщення була стабільною та склала приріст у 13,85 %. Показник середньої кількості номерів демонстрував збільшення та приріст у 13,82 %, так у 2006 році він складав в середньому 29 номерів на засіб розміщення, а у 2016 році – 33 номери. Кількість ночівель, проведених у готелях та

аналогічних засобах розміщення була не стабільною, але демонструвало приріст у 21,29 %.

Розглянуто місце Європи серед інших макрорегіонів за рівнем завантаження готелів. Так, у 2018 році регіон Європа поступався за рівнем завантаження Азіатсько-Тихоокеанському та Середньому Сходу та Африці. Для більш детального аналізу рівня завантаження Європейського регіону були використані абсолютні і відносні показники: абсолютний приріст, темп зростання, темп приросту, абсолютне зміст відсотків приросту.

Ключові слова: рівень завантаження готелів, показник середньої ціни за номер, показник виручки номерного фонду за один номер, міжнародна готельна індустрія, готельні мережі, готельний ринок Європи.

Shykina Olga, Goncharenko Ynislava, Kozlovsky Roman

TRENDS IN THE EUROPEAN MARKET OF HOTEL SERVICES

The article examines the hotel industry in Europe, identifies the main leaders of European regions in terms of hotel occupancy, average daily room rate (ADR) and revenue per available room per day (RevPAR). Thus, the Northern region was found to be the leader in terms of hotel occupancy, which is approximately 1.2 times higher than this indicator than the outsider region – Eastern Europe. In terms of average daily room rate (ADR), almost the entire study period (2008-2018), the leader was the Western region and only in 2017-2018. it went around the Southern region. Approximately the same situation was in the section of the revenue per available room per day (RevPAR).

The analysis of the dynamics of operation indicators of rooms' number of the European Union hotel industry (EU-28) for 2006-2016 was made. The dynamics of the increase in the number of rooms in hotels and similar accommodation facilities was stable and amounted to an increase of 13.85 %. The average number of rooms showed an increase of 13.82 %, so in 2006 it averaged 29 rooms in accommodation facilities, and in 2016 – 33 numbers. The number of

nights spent in hotels and similar accommodation facilities was not stable, but showed an average growth and increase of 21.29 %.

The place of Europe among other macro-regions in terms of hotel occupancy is considered. So, in 2018, the Europe region was inferior in terms of load to the Asia-Pacific and the Middle East and Africa. For a more detailed analysis of the load level of the European region, absolute and relative indicators were used: absolute growth, growth rate, absolute percentage growth.

Keywords: hotel occupancy rate, average daily room rate, revenue per available room per day, international hotel industry, hotel chains, hotel market in Europe.

Шикина Ольга, Гончаренко Янислава, Козловский Роман

ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ЕВРОПЕЙСКОГО РЫНКА ГОСТИНИЧНЫХ УСЛУГ

В статье исследовано гостиничную индустрию Европы, определены основные лидеры регионов Европы по уровню загрузки гостиниц, показателем цены за номер (ADR) и показателем выручки номерного фонда за один номер (RevPAR). Так, лидером по уровню загрузки гостиниц был обнаружен Северный регион, который примерно в 1,2 раза превышает данный показатель чем у региона аутсайдера – Восточная Европа. По показателю цены за номер (ADR) практически весь исследуемый период (2008-2018 гг.) лидером был Западный регион и только в 2017-2018 гг. его обошел Южный регион. Примерно такая же ситуация была в разделе показателя выручки номерного фонда за один номер (RevPAR).

Проведен анализ динамики показателей эксплуатации номерного фонда гостиничной индустрии Европейского Союза (EU-28) за 2006-2016 гг. Динамика увеличения количества номеров в гостиницах и аналогичных средствах размещения была стабильной и составила прирост в 13,85 %. Показатель среднего количества номеров демонстрировал увеличение и прирост в 13,82 %, так в 2006 году он составлял в среднем 29 номеров в средствах размещения, а в 2016 году – 33 номера. Количество ночевков, проведенных в гостиницах и аналогичных

средствах размещения было не стабильным, но демонстрировало прирост в 21,29%.

Рассмотрено место Европы среди других макрорегионов по уровню загрузки гостиниц. Так, в 2018 году регион Европа уступал по уровню загрузки Азиатско-Тихоокеанскому и Среднему Востоку и Африке. Для более детального анализа уровня загрузки Европейского региона были использованы абсолютные и относительные показатели: абсолютный прирост, темп роста, темп прироста, абсолютное содержание процентов прироста.

Ключевые слова: уровень загрузки отелей, показатель средней цены за номер, показатель выручки номерного фонда за один номер, международная гостиничная индустрия, гостиничные сети, гостиничный рынок Европы.

DOI: 10.32680/2409-9260-2019-5-268-216-233

Постановка проблеми. Європейський ринок готельних послуг можна визначити як сферу реалізації послуг і економічних відносин, яка об'єднує попит та пропозицію для забезпечення процесів купівлі-продажу готельного продукту (створюваного готельними компаніями в цьому регіоні згідно з нормами європейського права), а також процесу розвитку системи наднаціонального регулювання з поширення єдиних підходів і стандартів для забезпечення ефективного розвитку та гармонізації готельних господарств європейських країн [2, с. 75].

Серед окремих країн європейськими лідерами готельної індустрії за потужністю бази є: Італія, Німеччина, Франція, Іспанія, Англія, Австрія, Греція, Швейцарія. Процес утворення готельних мереж охоплює нові країни: Мальту, Шотландію, Єгипет [6].

Беручи до уваги високі ціни на розміщення, саме Європа – найпривабливіший ринок для більшості готельних компаній. Причому, приходячи на цей ринок, міжнародні корпорації не будують нові готелі, а намагаються скупити вже наявні готелі та невеликі місцеві ланцюги або взяти їх під своє управління [7].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженнями розвитку міжнародної готельної індустрії, питаннями статистичної аналітики, сучасного стану та тенденціями розвитку ринку готельних послуг Європейського регіону займались Менькова Є. С. [1], Михайличенко К. І. [1], Посхов І. [2], Шевченко Є. І. [1], Щетиніна К. І. [8] та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Здійснені наукові напрацювання розглядали основні показники функціонування готелів європейських країн, та не торкалися питання показників середньої ціни за номер і виручки номерного фонду за один номер у розрізі по чотирьом регіонам Європи та всього макрорегіону в цілому.

Мета статті. Таким чином виникає необхідність розглянути діяльність готелів Європейських країн у розрізі Західного, Південного, Північного та Східного регіонів та приділити більш детальну увагу показникам завантаження, ADR та RevPAR.

Виклад основного матеріалу. Провідне місце в світовому готельному господарстві займає Європейський континент. На його частку припадає в середньому половина світового туристичного потоку, відповідно, і готельний фонд складає переважаючу частку (близько 45 %) усього світового готельного фонду [2]. Втім, тут не враховується той факт, що в європейських країнах готельною базою приймається близько половини іноземних відвідувачів, інші туристи приймаються на альтернативній (додатковій) базі, що менш характерно для країн інших континентів [3].

Спостерігається постійний розвиток готельного господарства у країнах Європи, не поступаючись лідерством іншим регіонам. В якості підтвердження можна використати рис. 1, на якому наведено рівень завантаження світової готельної індустрії за 2008-2018 рр. за регіонами [9].

Аналіз динаміки рівня завантаження готельної індустрії Європи здійснюється на основі побудови рядів динаміки. Узагальнюючою характеристикою ряду динаміки є його середній рівень, який розраховується за формулою середньої арифметичної простої (для інтервального ряду).

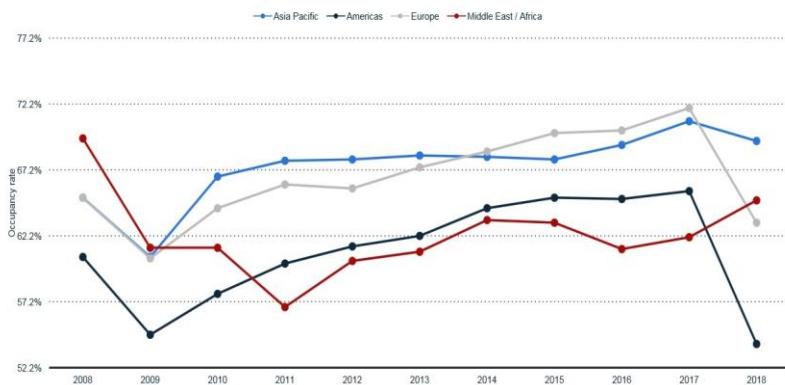

Рис. 1. Рівень завантаження світової готельної індустрії за 2008-2018 рр. за регіонами [9]

Для аналізу абсолютних і відносних показників динаміки використовують ланцюгові і базисні абсолютний приріст, темп зростання, темп приросту, абсолютне зміст відсотків приросту (табл. 1).

Таблиця 1

Аналіз динаміки рівня завантаження готельної індустрії Європи за 2008-2018 рр. [9]

Рік	Рівень завантаження, %	Абсолютний приріст		Темп росту		Темп приросту, %		Абсолютний зміст 1% приросту
		Δ_{ψ}	Δ_{δ}	$T_{p\psi}$	$T_{p\delta}$	$T_{np\psi}$	$T_{np\delta}$	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
2008	65,1	...	0,00	...	1,00	...	0,00	...
2009	60,5	-4,60	-4,60	0,93	0,93	-7,07	-7,07	0,651
2010	64,3	3,80	-0,80	1,06	0,99	6,28	-1,23	0,605
2011	66,1	1,80	1,00	1,03	1,02	2,80	1,54	0,643
2012	65,8	-0,30	0,70	1,00	1,01	-0,45	1,08	0,661
2013	67,4	1,60	2,30	1,02	1,04	2,43	3,53	0,658
2014	68,6	1,20	3,50	1,02	1,05	1,78	5,38	0,674

Продовж. табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
2015	70,0	1,40	4,90	1,02	1,08	2,04	7,53	0,686

2016	70,2	0,20	5,10	1,00	1,08	0,29	7,83	0,700
2017	71,9	1,70	6,80	1,02	1,10	2,42	10,45	0,702
2018	63,2	- 8,70	-1,90	0,88	0,97	-12,10	-2,92	0,719

Так, у 2018 році у порівнянні з 2017 роком рівень завантаження готелів Європи знизився на 8,7 %. За період з 2009 по 2018 рр. рівень завантаження готелів Європи знизився на 1,9 %. Рівень завантаження стрімко впав у 2018 році – це була загальна тенденція як для Європейського так і для Американського регіону, хоча протягом 2009-2017 рр. спостерігалось стрімке зростання цього показника функціонування готелів.

Найбільший темп росту за досліджений період у порівнянні з базисним роком спостерігався у 2017 році і склав 1,1 разів. Найбільший темп приросту спостерігався у 2010 році у порівнянні з 2009 роком і склав 6,28 %.

У 2018 році кожному відсотку зниження рівня завантаження готелів у країнах Європи відповідало 0,719 %.

За період з 2008 по 2018 рр. в середньому щорічно у країнах Європи рівень завантаження готелів складав 66,64 %. За досліджуваний період рівень завантаження готелів країн Європи в середньому щорічно знижувався на 0,19 %.

Для подальшого аналізу діяльності готельного ринку країн Європи звернемося до показника ADR (Average daily room rate) (рис. 2).

Як правило в готельному бізнесі не існує єдиного базового тарифу [5]. Все залежить від сезону, від того, чи застосовується динамічне ціноутворення. Іншими словами, на ринок потрібно реагувати, тобто експериментувати з тарифами.

ADR дорівнює виручці від продажу номерного фонду, поділеної на кількість проданих номерів.

Рис. 2. ADR світової готельної індустрії за 2008-2018 рр. за регіонами [9]

Фактори, які впливають на ADR [8]:

- конкурентне середовище;
- сезонність;
- активність (динамічні тарифи, акції);
- інфляція.

На рис. 2 наведено показник середньої ціни за номер по регіонам світу.

Виходячи з таблиці 2 у 2018 році у порівнянні з 2017 роком середня ціна за номер готелів Європи збільшилась на 21,19 дол. США. За період з 2009 по 2018 рр. середня ціна за номер готелів Європи збільшилась на 31,37 дол. США, що і могло спричинити стрімке падіння рівня завантаження у 2018 році. Середня ціна за номер у регіоні Європа у 2018 році була на 2 місці після регіону Середній Схід та Африка, що говорить про загальну тенденцію до високих цін у Європі.

Найбільший темп росту за досліджений період у порівнянні з базисним роком спостерігався у 2011 році і склав 1,29 разів. Найбільший темп приросту спостерігався у 2009 році у порівнянні з 2008 роком і склав 23,04 %.

Таблиця 2

Аналіз динаміки показника середньої ціни за номер (ADR) готельної індустрії Європи за 2008-2018 рр. [9]

Рік	ADR, дол США	Абсолютний приріст		Темп росту		Темп приросту, %		Абсолютний зміст 1% приросту
		Δ_{η}	Δ_{δ}	$T_{p\eta}$	$T_{p\delta}$	$T_{np\eta}$	$T_{np\delta}$	
2008	108,05	...	0,00	...	1,00	...	0,00	...
2009	132,95	24,90	24,90	1,23	1,23	23,04	23,04	1,0805
2010	128,07	-4,88	20,02	0,96	1,19	-3,67	18,53	1,3295
2011	139,78	11,71	31,73	1,09	1,29	9,14	29,37	1,2807
2012	125,2	-14,58	17,15	0,90	1,16	-10,43	15,87	1,3978
2013	136,14	10,94	28,09	1,09	1,26	8,74	26,00	1,252
2014	121,34	-14,80	13,29	0,89	1,12	-10,87	12,30	1,3614
2015	119,28	-2,06	11,23	0,98	1,10	-1,70	10,39	1,2134
2016	114,65	-4,63	6,60	0,96	1,06	-3,88	6,11	1,193
2017	118,23	3,58	10,18	1,03	1,09	3,12	9,42	1,1465
2018	139,42	21,19	31,37	1,18	1,29	17,92	29,03	1,1823

У 2018 році кожному відсотку збільшення середньої ціни номерного фонду готелів у країнах Європи відповідало 1,1823 дол. США. За період з 2008 по 2018 рр. в середньому щорічно у країнах Європи середня ціна номерного фонду складала 125,73 дол. США. За досліджуваний період ADR готелів країн Європи в середньому щорічно збільшувався на 3,14 дол. США.

Далі розглянемо показник RevPAR (Revenue per available room per day) – один з найважливіших показників, так як він втілює собою всю політику продажів. RevPAR дорівнює виручці від продажу номерного фонду, поділеної на кількість всіх номерів в готелі [8]. Інакше кажучи, RevPAR дорівнює ADR, помноженої на завантаження.

Один і той же RevPAR можна отримати, якщо продавати дорого, але з невеликим завантаженням, або навпаки – продаючи більше номерів за нижчою ціною.

Важливо дуже уважно стежити за тим, як RevPAR змінюється. Цей показник визначає, наскільки добре працює бізнес. В ідеалі RevPAR повинен постійно зростати (рис. 3).

Рис. 3. RevPAR світової готельної індустрії за 2008-2018 рр. за регіонами [9]

Розподіл показника виручки номерного фонду за один номер світової готельної індустрії за 2008-2018 рр. за регіонами здійснювався не рівномірно. Так, Азіатський-Тихоокеанський регіон демонстрував загальну тенденцію до зниження після 2012 року, у той час як Американський та частково Європейський регіони були схильні до зростання.

Аналізуючи таблицю 3, у 2018 році у порівнянні з 2017 роком показник виручки номерного фонду за один номер готелів Європи збільшився на 15,91 дол. США. За період з 2009 по 2018 рр. показник виручки номерного фонду за один номер готелів Європи збільшився на 31,79 дол. США. RevPAR як і ADR у регіону Європа стрімко збільшився у 2018 році і опинився на першому місці за величиною серед всіх регіонів світу. Найбільший темп росту за досліджений період у порівнянні з базисним роком спостерігався у 2018 році і склав 1,19 разів. Найбільший темп приросту спостерігався у 2018 році у порівнянні з 2017 роком і склав 45,99 %.

Таблиця 3

Аналіз динаміки показника виручки номерного фонду за один номер (RevPAR) готельної індустрії Європи за 2008-2018 рр. [9]

Рік	ADR, дол США	Абсолютний приріст		Темп росту		Темп приросту, %		Абсолютний зміст 1% приросту
		Δ_{ψ}	Δ_{δ}	$T_{p\psi}$	$T_{p\delta}$	$T_{np\psi}$	$T_{np\delta}$	
2008	69,13	...	0,00	...	1,00	...	0,00	...
2009	80,46	11,33	11,33	1,16	1,16	16,39	16,39	0,6913
2010	82,31	1,85	13,18	1,02	1,19	2,30	19,07	0,8046
2011	92,43	10,12	23,30	1,12	1,34	12,29	33,70	0,8231
2012	86,27	-6,16	17,14	0,93	1,25	-6,66	24,79	0,9243
2013	91,75	5,48	22,62	1,06	1,33	6,35	32,72	0,8627
2014	83,2	-8,55	14,07	0,91	1,20	-9,32	20,35	0,9175
2015	83,45	0,25	14,32	1,00	1,21	0,30	20,71	0,832
2016	80,51	-2,94	11,38	0,96	1,16	-3,52	16,46	0,835
2017	85,01	4,50	15,88	1,06	1,23	5,59	22,97	0,8051
2018	100,92	15,91	31,79	1,19	1,46	18,72	45,99	0,8501

У 2018 році кожному відсотку збільшення показника виручки номерного фонду за один номер готелів Європи відповідало 0,8501 дол. США.

За період з 2008 по 2018 рр. в середньому щорічно у країнах Європи показник виручки номерного фонду за один номер складав 85,04 дол. США. За досліджуваний період показник виручки номерного фонду за один номер готелів Європи в середньому щорічно збільшувався на 3,18 дол. США.

Збільшення кількості готелів та аналогічних засобів розміщення країн Європейського Союзу за період 2006-2016 рр. склало 0,02 % (табл. 4). Найбільша кількість за досліджуваний період приходилась на 2010 рік, а найменша – на 2006 рік.

Динаміка збільшення кількості номерів у готелях та аналогічних засобах розміщення країн Європейського Союзу була стабільною за період 2006-2016 рр. та склала приріст у 13,85 %. Показник середньої кількості номерів демонстрував збільшення та приріст у 13,82 %, так у 2006 році він складав в середньому 29 номерів на засіб розміщення, а у 2016 році – 33 номери. Кількість

ночівель, проведених у готелях та аналогічних засобах розміщення була не стабільною, але демонструє в середньому зріст та приріст у 21,29 %.

Таблиця 4

Аналіз динаміки показників експлуатації номерного фонду готельної індустрії Європейського Союзу (EU-28) за 2006-2016 рр. [9]

Рік	Кількість готелів та аналогічних засобів розміщення, тис. од	Кількість номерів у готелях та аналогічних засобах розміщення, тис. од	Середня кількість номерів в одному готелі та аналогічному засобі розміщення, од	Кількість ночівель, проведених у готелях та аналогічних засобах розміщення, млн. од
2006	201,93	5850	29,0	1550
2007	203,15	5920	29,1	1600
2008	202,88	6030	29,7	1590
2009	204,61	6150	30,1	1530
2010	204,74	6240	30,5	1570
2011	203,3	6280	30,9	1640
2012	202,02	6380	31,6	1660
2013	202,79	6590	32,5	1700
2014	202,25	6620	32,7	1740
2015	202,78	6650	32,8	1800
2016	201,97	6660	33,0	1880
Тпр, %	0,02	13,85	13,82	21,29

Розглянемо показники рівня завантаження за 2011-2018, а також по місяцям у 2017 році за чотирма регіонами Європи (табл. 5 та 6) для виявлення лідируючих регіонів у складі макрорегіону Європа.

За період 2011-2018 рр. регіони Європи демонстрували загальний ріст рівня завантаження готелів, тільки у Східній Європі був зафіксований спад у 2014 році, що можливо було пов'язано з політичною нестабільністю та розпочатою антитерористичною операцією в Україні [4]. Найбільший ріст рівня завантаження був зафіксований у Східному регіоні і складав + 14,26 %, на другому

місці опинився Південний регіон при темпі приросту + 13,28 %, на третьому місці – Північний регіон при + 9,21 %, та на четвертому – Західний регіон при + 7,56 %. Найбільший рівень завантаження спостерігався у Північному регіоні, а найменший – у Східному.

Таблиця 5
Рівень завантаження готелів Європи за регіонами
за 2011-2018 рр., % [9]

Регіон	Роки								Т _{пр11-18} , %
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
Східна Європа	58,2	59,7	61,0	58,0	61,1	63,8	66,0	66,5	14,26
Північна Європа	70,6	70,5	72,8	75,0	75,9	76,2	76,6	77,1	9,21
Південна Європа	62,5	62,2	63,1	65,1	67,3	67,3	70,1	70,8	13,28
Західна Європа	66,1	66,4	66,6	68,3	69,1	68,7	70,4	71,1	7,56

Рівень завантаження готелів дуже варіюється впродовж року і важливо знати коли приходяться пікові місяці, а коли «мертвий сезон». Розглянемо таблицю 6 для аналізу за регіонами по місяцям рівня завантаження готелів за регіонами Європи на 2017 рік.

Таблиця 6
Рівень завантаження готелів Європи за регіонами
у 2017 році, % [9]

Регіон	Місяці											
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Східна Європа	47,4	55,1	61,0	66,9	69,2	74,5	73,5	74,8	77,7	71,8	64,5	56,2
Північна Європа	62,7	71,9	73,7	76,6	79,1	81,6	83,9	82,4	84,0	79,4	76,5	68,2
Південна Європа	53,8	61,5	66,0	71,9	74,5	75,1	78,1	77,6	82,4	74,8	67,3	56,2
Західна Європа	56,7	62,3	69,3	70,3	75,1	76,3	74,9	73,0	80,7	74,8	70,9	63,0

Найбільший рівень завантаження готелів Європи приходить на Північний регіон, а найменший – на Східний. Піковим місяцем для всіх регіонів є вересень, а так званим

«мертвим» можна назвати місяці з грудня по лютий. Південний та Західний регіони по завантаженню готелів близькі один до одного, що свідчить про високий рівень попиту як на пляжний, так і на культурний туризм в Європі [4].

У таблиці 7 наведено динаміку показника середньої ціни за номер (ADR) готелів Європи за регіонами за 2011-2018 рр., що може надати відповіді на питання чому по роках так варіюється рівень завантаження готелів.

Таблиця 7
Динаміка показника середньої ціни за номер (ADR)
готелів Європи за регіонами
за 2011-2018 рр., дол. США [9]

Регіон	Роки								Т _{пр11-18} , %
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
Східна Європа	84,91	89,22	85,00	77,13	70,11	68,24	78,25	83,41	-1,77
Північна Європа	92,45	99,75	96,21	104,76	114,77	116,55	109,46	108,62	17,49
Південна Європа	100,5	102,9	104,22	106,01	116,2	115,65	118,43	121,77	21,16
Західна Європа	114,02	115,48	107,59	116,17	118,14	117,16	115,4	117,76	3,28

За період 2011-2018 рр. регіони Європи демонстрували різні темпи приросту показника середньої ціни за номер. Так Східний регіон з 2013 по 2016 роки демонстрував спад ADR, що можливо було пов'язано з стрімким падінням курсу національних валют у порівнянні з дол. США, а тарифи підіймати пропорційно у національній валюті до іноземної не має можливості. В підсумку, у 2018 році у порівнянні з 2011 роком ADR впав на 1,77 %. Зовсім інакша ситуація була у Південному регіоні, який демонстрував найбільший приріст – 21,16 %. Показник середньої ціни за номер у Західному регіоні був відносно стабільний, лише у 2013 році ціна дещо просіла та швидко стабілізувалась у 2014 році. У Північному регіоні був другий за даний період показник приросту – 17,49 %. В цілому можна констатувати велику різницю ADR Східного регіону від інших регіонів.

У таблиці 8 наведено динаміку виручки номерного фонду за один номер (RevPAR) готелів Європи за 2011-2018 рр.

Таблиця 8

Динаміка показника виручки номерного фонду за один номер (RevPAR) готелів Європи за регіонами за 2011-2018 рр., дол. США [9]

Регіон	Роки								Т _{пр11-18} , %
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
Східна Європа	49,45	53,25	51,84	44,74	42,84	43,51	51,62	55,48	12,19
Північна Європа	65,28	70,33	70,06	78,52	87,07	88,80	83,82	83,7	28,22
Південна Європа	62,77	64,02	65,73	69,04	78,19	77,83	83,02	86,16	37,26
Західна Європа	75,40	76,68	71,60	79,39	81,62	80,54	81,30	83,71	11,02

За період 2011-2018 рр. регіони Європи демонстрували загальний ріст показника виручки номерного фонду за один номер, але якщо у 2018 році Північний, Південний та Західний регіони були майже з однаковим показником (від 83,7 до 86,16), то Східний регіон демонстрував показник у 1,5 рази менший – 55,48 дол. США. Як і з ADR Східний регіон просів у 2013-2016 роки, але все ж спостерігався приріст у 2018 році у порівнянні з 2011 – 12,19 %. Найбільший приріст спостерігався у Південного регіону, а найменший у Західного регіону.

Висновки і перспективи подальших досліджень.

Таким чином, європейський готельний ринок займає провідні позиції в міжнародній сфері готельних послуг за рівнем завантаження, втративши свої позиції лише в 2018 році. Аналіз динаміки рівня завантаження показав зменшення темпу приросту на 1,9 % за 2008-2018 рр.. За даний період в середньому щорічно у країнах Європи рівень завантаження готелів складав 66,64 % та в середньому щорічно знижувався на 0,19 %.

Середня ціна за номер (ADR) готелів Європи за період з 2008-2018 рр. збільшилась на 31,37 дол. США, що і могло спричинити стрімке падіння рівня завантаження у 2018 році. Порівняння цього показника у 2018 році з показниками інших макрорегіонів свідчить, що Європа знаходиться на 2 місці та

демонструє високі ціни на проживання. За досліджуваний період середня ціна номерного фонду у Європі складала 125,73 дол. США та щорічно збільшувалась на 3,14 дол. США.

Показник виручки номерного фонду за один номер (RevPAR) готелів Європи за період з 2008-2018 рр. в середньому щорічно складав 85,04 дол. США та збільшився на 31,79 дол.

Література

1. Менькова Е. С., Шевченко Е. И., Михайличенко К. И. Анализ мирового рынка гостиничной отрасли // Современные научные исследования и разработки. – 2019. – №. 1. – С. 689-701.

2. Посхов І. Сучасний стан і структура європейського ринку готельних послуг / І. Посхов // Сучасні тенденції розвитку готельно-ресторанного бізнесу: міжнародний та національний досвід : колективна монографія / за заг. ред. А. Ю. Парфіненка. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. – 412 с. 77.

3. Туризм у Європі. Європейська комісія: Eurostat – L 6. – XXIV, 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>.

4. Шикіна О. В. Динаміка показників міжнародного туризму / О. В. Шикіна, Я. Є. Гончаренко, Р. С. Козловський // Інфраструктура ринку. – Одеса: Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій. – 2019. – Вип. 27. – С. 24-28.

5. Шикіна О. В. Моніторинг структури готельних брендів Європи / О. В. Шикіна // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – Науки: економіка, політологія, історія. – 2019. – № 3 (266). – С. 178-201.

6. Шикіна О. В. Динаміка розвитку міжнародної готельної індустрії на прикладі готельних мереж / О. В. Шикіна // Актуальні проблеми економіки. – 2018. – №12 (210). – С. 82-91.

7. Шикіна О. В. Світовий досвід створення готельних мереж / О. В. Шикіна // Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції

студентів, аспірантів та вчених; Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2019. – 881 с. – С. 144-149.

8. Щетинина К. И. Тенденции развития европейского рынка гостиничных услуг : дис. ... канд. экон. наук / К. И. Щетинина. – М., 2016. – 192 с.

9. Statista. Статистичний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.statista.com/>

1. Men'kova, E.S. & Shevchenko, E.I. & Mihajlichenko, K.I. (2019) Analiz mirovogo rynka gostinichnoj otrasli [Analysis of the global hotel market]. *Sovremennye nauchnye issledovanija i razrabotki – Modern research and development*, 1, 689-701 [in Russian].

2. Poshov, I. (2017). Suchasnij stan i struktura evropejs'kogo rinku gotel'nih poslug [The current state and structure of the European hotel services market]. *Suchasni tendencii rozvitku gotel'no-restorannogo biznesu: mizhnarodnij ta nacional'nij dosvid : kolektivna monografija – Modern tendencies of development of hotel and restaurant business: international and national experience*, (pp. 77). Kharkiv: HNU imeni V. N. Karazina [in Ukrainian].

3. Turizm u Evropi. Evropejs'ka komisija: Eurostat [Tourism in Europe. European Commission: Eurostat]. statista.com. Retrieved from <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/> [in English].

4. Shykina, O.V. & Goncharenko, Ja. Je. & Kozlovsky, R. S. (2019) Dynamika pokaznykiv mizhnarodnogho turyzmu [Dynamics of indicators of international tourism]. *Infrastruktura rynku – Market infrastructure*, 27, 24-28 [in Ukrainian].

5. Shykina, O.V. (2019) Monitoring strukturi gotel'nih brendiv Evropi [Monitoring the structure of hotel brands in Europe]. *Naukovij visnik Odes'kogo nacional'nogo ekonomichnogo universitetu – Scientific Bulletin of the Odessa National Economic University*, 3 (266), 178-201 [in Ukrainian].

6. Shykina, O.V. (2018) Dynamika rozvytku mizhnarodnoji ghotel'noji industriji na prykladi ghotel'nykh merezh [Dynamics of the development of the international hotel industry on the example of hotel chains]. *Aktual'ni problemy ekonomiky – Actual problems of the economy*, 12, 135-143 [in Ukrainian].

7. Shykina, O.V. (2019) Svitovyj dosvid stvorennya ghotel'nykh merezh [World experience in creating hotel chains] Proceedings from

МІМ '19: Vseukrajinsjka naukovo-praktychna konferencija studentiv, aspirantiv ta vchenykh «Turystychnyj ta ghoteljno-restorannyj biznes: svitovyj dosvid ta perspektyvy rozvytku dlja Ukrajinu» – *All-Ukrainian scientific and practical conference of students, postgraduates and scientists «Tourist, hotel and restaurant business: world experience and development prospects for Ukraine»*. (pp. 144-149). Odesa: ONEU [in Ukrainian].

8. Shhetinina, K.I. (2016) *Tendencii razvitija evropejskogo rynku gostinichnyh uslug* [Trends in the development of the European hotel services market]. Candidate's thesis. Moscow [in Russian].

9. *Statista. Statystychnyj portal* [Statista. Statistical portal]. statista.com. Retrieved from <http://www.statista.com/> [in English].

21.06.2019

УДК 657.6

JEL Classificathion M420

Шульга Світлана

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ РИЗИКІВ ПРИ НАДАННІ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ

Розширення переліку, видів супутніх послуг та неаудиторських послуг, зміна умов їх надання, призводять до необхідності розширення класифікації складових аудиторського ризику. В статті досліджено складові аудиторського ризику та надана їх характеристика. За результатами дослідження встановлено наявність різних методик оцінювання